

verklaard door de interventie van een goedaardige of kwaadaardige
 macht. Wanneer het niet genoeg regent, wordt de droogte ver-
 aard door de aanwezigheid van een tovenaars of de overtreding
 van een taboe. Voor de samenleving echt gaat lijden onder het
 noemen, moet men de schuldige zoeken en straffen. Ingeval
 van lichamelijke ziekte heeft de zieke zeker een verbod overtreden.
 Hij moet worden gezuiverd. Opdat hij zou genezen, moet men de
 voorouders aanroepen. Hoewel de mensen dit volkse geloof niet
 meer aanhangen, zijn ze er nog steeds bang voor.

De jurisdictie laat gerechtigheid geschieden aan de hand van het
 recht, maar noch de beschuldigden, noch de slachtoffers zijn
 vreemden. De wraak gaat verder, zelfs nadat een schadeloosstelling
 of een vrijspraak werd uitgesproken. Volgens het volkse gemeen-
 schapsrecht moet het Recht wortelen in het volksgeloof, in de filosofie
 van het leven, in de banden tussen levenden en doden en in de
 banden tussen de levenden zelf. De bestaande regels zijn vreemd
 aan hun opvatting van het recht. Een regel wordt pas een voor
 iedereen verplichte wet als ze is doorgegeven door de voorouders
 precies omdat ze van de voorouders afkomstig is. Het is dan
 ook duidelijk waarom het zo moeilijk is recht te spreken in een
 land waar zoveel doden gevallen zijn en waar de regels totaal

buiten het leven van de bevolking staan.

DE STRUCTUUR VAN DE FAMILIALE BANDEN

Het is moeilijk de opvatting van het hiernamaals in Rwanda te
 begrijpen zonder inzicht te hebben in de familiale structuur, de
 rechten en plichten binnen een groep van verwanten. De traditio-
 nele familie beperkt zich niet tot een man, een vrouw en hun
 kinderen, maar omvat een veel groter geheel. Alle bloedverwanten
 die door afstamming met een gemeenschappelijke voorouder
 verbonden zijn, vormen een familie.

De solidariteit tussen de leden wordt onderhouden door spreek-
 woorden en taboes die de jongeren worden geleerd en voortdurend
 herhaald. De niet-naleving van deze geboden veroorzaakt boven-
 natuurlijke sancties. De familieoudste of patriarch neemt de functie
 van familiehoofd waar. Hij staat borg voor de eendracht en de
 solidariteit tussen de leden. Solidariteit betekent meer dan een
 gewoonteregeling: het is een moreel principe waarin men sterk
 gelooft.

Deze solidariteit verbindt niet alleen de levenden onderling, maar
 ook de levenden en de doden. Naargelang de omvang van de
 familiale groep zijn de banden min of meer sterk. Hoe groter de

RE G3 AND AK47 PROVIDED BY RGF. HE WAS READY TO GO TO THE ARMS CACHE TONIGHT-IF WE GAVE HIM THE
 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994

wat er in Rwanda gebeurd is, is het trieste hoogtepunt van een
 algemene situatie. Hoewel we het over vreselijke dingen hebben,
 lijkt onze voorstelling me ontmoedigend noch pessimistisch.

ETCETERA: Hoe kan men de geschiedenis van een volk vertellen,
 van een maatschappij die in ontreddeering verkeert, die geteisterd
 wordt door diepgaande conflicten, wanneer men op het toneel slechts
 acteurs, individuen, personages ter beschikking heeft?

DELUCVELLERIE: Men slaagt er nooit volledig in om een volk door-
 heen personages tot leven te wekken. Precies daarom kiezen som-
 mige auteurs ervoor geheel de kaart van de fictie te trekken om
 over bepaalde historische gebeurtenissen te spreken. Of ze spreken
 wél over bepaalde historische gebeurtenissen maar slagen erin de
 dramatische dimensie van hun personages zo'n gewicht te geven
 dat het haast archetypes worden. Ik denk nu aan Shakespeare, aan
 een personage als Richard III bijvoorbeeld - we hebben alle konings-
 drama's trouwens herlezen. Om echter de realiteit te 'voelen' van

RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994 RWANDA 1994
 AFTER. THEREFORE WEDNESDAY WILL GIVE GREATEST CHANCE OF SUCCESS AND ALSO BE MOST TIMELY TO

